

54

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

G.Sh.Rixsiyeva

2022 yil "28" 08

"KELISHILDI"

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi

2022 yil "28" 08

Ro'yxatga olindi: № MD-5A120102

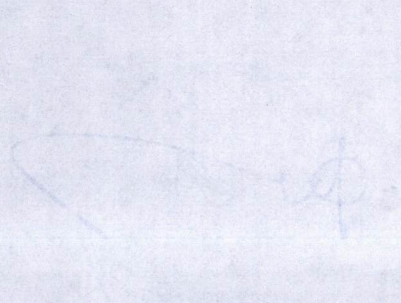
2022 yil "28" 08

O'RGANILAYOTGAN MAMLAKATDA TIL VAZIYATI
VA SIYOSATI (YAPONIYA)

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Mutaxassislik:	5A120102 - Lingvistika (sharq tillari)

Toshkent – 2020

BA

Fan/modul kodi SATZY225		O'quvyili 2020-2021	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 5	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O'rganilayotgan mamlakatda til vaziyati va siyosati		60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni Ushbu “O’rganilayotgan mamlakatda til vaziyati va siyosati” fanining dasturini tuzishda mamlakatimizda so’nggi yillarda chet tilini o’qitish borasida olib borilayotgan davlat siyosati bilan bog’liq o’zgarish va islohatlar hamda talablar e’tiboriga olindi. Dastur mamlakatimiz ta’lim tizimida chet tillarni o’rganish uchun ishlab chiqilgan “Xorijiy tillar bo’yicha o’quv fanlaridan o’quvchilarning tayyorgarlik darajasiga qo’yiladigan majburiy talablar”dan kelib chiqqan holda tuzildi. Namunaviy dastur birinchi kurs magistratura bosqichi talabalariga 30 soat ma’razava 30 soat amaliy dars sifatida o’tishga mo’ljallangan. Mazkur fan yapon adabiy tili bilan turli lahjalarning boshqa tilshunoslik fanlari orasidagi o’rmini va xorijiy tilni o’rganishda yapon adabiy tili va muloqotning boshqa shakllari (turli shevalar va maishiy-so’zlashuv tili) ni bilishning ahamiyatini o’rganadi. Shuningdek Yaponiyadasodir bo’lgan turli ijtimoiy-siyosiy jarayonlar va til siyosati ta’sirida tilning lug’at tarkibidagi o’zgarishlarni o’rganadi. Fanning asosiy maqsadi talabalarni Yaponiyaning Meidzi davriga qadar va undan keyingi davrlardagi til vaziyatining o’ziga xos xususiyatlari, hozirgi davrda tilda yuz berayotgan jarayonlarni o’rganish hamda tilning rivojlanishi va o’zgarishiga ta’sir etadigan lingvistik va ekstralingvistik omillar haqida ma’lumot berishdir. Mazkur fanning vazifalaridan biri tashqi omillarning til holatiga ta’siri hamda tilning lug’at tarkibidagi o’zgarishlarda gayraygo (o’zga tildan kirib kelgan so’zlar) va xushmuomila uslubdagi leksikaning qo’llanilishining rolini o’rganish hisoblanadi. Ushbu fan vazifalarida yapon tili lug’at tarkibidagi o’zlashgan so’zlarni ishlatilish yo’llarini ko’rib chiqish, ijtimoiy-siyosiy kataklizmalar davridagi holatini o’rganish ham ko’zda tutilgan. Mazkur fanni o’rganish magistrlik dissertatsiyalarini yozishda magistr'larga katta yordam beradi. Chunki tilda yuz berayotgan jarayonlarni tilning lug’at tarkibiga ta’sirini bilish tilni yanada chuqur o’rganishda yordam beradi.				

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkidiga quyidagi mavzular kiradi:

“O'rganilayotgan mamlakatda til vaziyati va til siyosati (Yaponiya mamlakati)” fanining mazmuni, predmeti va metodi

Fanning mazmuni. Tilning aloqa xususiyatlari; Yapon tilining paydo bo'lishi Zamonaviy dunyoda yapon tili; Yaponiyada etnolingvistik vaziyatning rivojlanishiga migratsiya va urbanizatsiya jarayonining ta'siri, ijtimoiy – iqtisodiy jarayonlarning chegaralangan leksikaga ta'siri. Til vaziyati, ularning turlari; til vaziyatining o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillari; Meidzi davriga qadar va keyin yapon leksikasining shakllanishi va rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari; Yaponiyaning uchta til Akademiyasi faoliyati, tilning zamonaviylashtirish shart-sharoitlari; leksik fondni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari; yapon tilidagi gayraygoda ishtirok etadigan so'z yasashning asosiy usullari haqidagi ma'lumotlar. Zamonaviy yapon tilining yozuv mezonlari va qoidalarining o'zgarishi. Yaponiyada til siyosatining vazifalari va til islohatlari; til siyosatining konsepsiyasi; ta'lim tizimining rivojlanishi; davlat tiliga munosabati, ularni amalda ishlatish darajasi haqidagi ma'lumotlar.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ro'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzulartavsiya etiladi:

Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish yuzasidan kafedra tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar, keyslar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, masalalar yechish, mavzular bo'yicha taqdimotlar va ko'rgazmali qurollar tayyorlash, normativ-huquqiy hujjatlardan foydalanish va boshqalar tavsiya etiladi.

Amaliy darslarda ko'zda tutilgan mavzular:

1. Yapon tilning rivojlanishidagi tarixiy burilishlar.
2. Yapon tilini etnik va etnolingvistik belgilariga ko'ra diffirensiyatsiyalash.
3. Til vaziyatining o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillari;
4. Yapon tilining yozuv sistemasining rivojlanish bosqichlari va uning natijalari;
5. Yapon tilini adabiyashtirish jarayoni va uning natijalari;
6. Ingliz, portugal, frantsuz, xitoy so'zlarining semantik evolyusiyasi;
7. Yapon tili leksikasining rivojlanishining ichki lingvistik usullari;

Муравей, Москва 2004

9. В.М. Алпатов, Категории вежливости в современном японском языке, Москва 1973

10. В.М. Алпатов, Система личных местоимений 1-го и 2-го лица в современном японском языке/ Теория и типология местоимений. Москва 1980

11. Н.И. Васина, Японский речевой этикет. Изд. Муравей, Москва 2000

Axborot manbalari

1. www.ziyo.net
2. www.wikipedia.com
3. www.geocities.co.jp
4. www.dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki
5. www.orient.pu.ru
6. www.narutoclan.ru
7. www.komi.com/Japanese
8. www.rusarticle
9. www.scopus.com

7. Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim yo'nalishlari bo'yicha O'quv- uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashining 2020 yil “29” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil “29” 08 dagi 452-sonly buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oily ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

8. Fan/modul ucun ma'sullar:

Xalmurzayeva N.T– Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti dotsenti, Ph.D.

9. Taqrizchilar:

Gafurova X.Sh.– O 'zbekiston davlat jahon diplomatiyasi va siyosati universiteti dotsenti, Ph.D.

Ibragimova M.M. – O 'zbekiston davlat jahon tillari universiteti Yapon tili va amaliyoti kafedrasida katta o'qituvchisi

	pedagogik, axborot va internet texnologiyalarini tadbiq qilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Fanni o'zlashtirishda o'quv-uslubiy ta'minot (darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, modul topshiriqlari)dan foydalanilish tavsiya etiladi. Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda turli metod va vositalardan, xususan, aqliy hujum, klaster, amaliy ish va didaktik o'yinlar, portfolio, key-stadi, shuningdek, kompyuter dasturlaridan (Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, WebTrust) internet tizimlaridan foydalanish mumkin.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Халмурзаева Н, Языковая ситуация Японии, Ташкент, 2009й. 2. Шеров С., Япон тили грамматикаси, Ташкент, 2009й. 3. Имаи М., История культуры Японии, Ташкент, 2007г. 4. Имаи М., Общество и культура современной Японии, Ташкент, 2009г. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016.- 56 b. 2. Klaus von Heusinger, Petra B. Schumacher «Discourse prominence: Definition and application». Department of German Language and Literature, University of Cologne, Albertus-Magnus-Platz, 50923, Cologne, Germany www.elsevier.com/locate/pragma (scopus) 3. Toshinari Yasuda «An exploratory study for factorial validity of cognitive styles among Japanese adult EFL learners: from educational and cultural perspectives». - Asian-Pasific Journal of Second and Foreign Language Education. https://doi.org/10.1186/s40862-018-0063-1 (scopus) 4. В.М. Алпатов, Япония: язык и общество. Изд. Муравей, Москва 2003 5. Бан Норико, Гогаку кёйку-но нихонго то сэйкатцу го то ситэнго нихонго.(Японский язык в обучение и японский язык как язык повседневной жизни)// Академия №36. Нагоя, 1984 6. Идэ Сатико, Каванари Мико, Нихонно дзёсэйго, сэкайно дзёсэйго. //ГС.1984, №3 7. Кокосэйно кэйгоно тёса (Исследование форм вежливости, употребляемых учениками полных средних школ) Исии Масако, Нихонго кэнкю №6 Токио, 1983. 8. Н.И. Фельдман-Конрад, Листок японского календаря. Изд.

	8. Япон тили лексик fondining rivojlantirishning ekstralingvistik omillari; 9. Xurmat shakllarida ishtirok etadigan yapon tilida so'z yasallishining asosiy usullari; 10. O'zlashtirilgan so'zlarni moslashtirish va tildagi yangi usullar. 11. Yaponiyadagi til siyosatining asosiy yo'nalishlari 12. Zamonaviy yapon ilmiy-texnikaviy terminalogiyasining shakllanishi. 13. Yapon tili radio va televideniya. 14. Yapon tilida hurmat kategoriyasi tusunchasi va klassifikatsiyasi 15. Yapon diskursida darajalarga qarab hurmat iboralarini qo'llash 16. Zamonaviy yapon adabiy tilining turli xil og'zaki hamda yozma variantlari 17. Yapon yozuvining kelajagi haqida baxs-munozaralar 18. Zamonaviy yapon tilida "yangi dialekt" 19. Yapon tili dunyosida "Nazokatlilik" konsepti 20. Yapon tilida ayol va erkaklar bir xil gapiradilarmi? 21. Yaponiyada sotsiolingvistika 22. Yapon tilining paydo bo'lishi 23. Yapon tilining betakrorligi 24. Yapon tilining xorijiy til sifatida murakkabligi 25. Zamonaviy yapon adabiy tilining turli xil og'zaki hamda yozma variantlari 26. Yapon tili yozuvining o'ziga xos xususiyatlari 27. Tilda sukut qilish madaniyati 28. "O'zlari uchun til" va "begonalar uchun til" 29. Zamonaviy Yaponiyada "Gayraygo" 30. Yapon tili muloqot etiketi Nazariy mashg'ulotlarda olingan bilimlarni talabalar amaliy mashg'ulotlarda ko'nikma va malakalarini oshirib, mustahkamlab boradilar. Amaliy darslarga tayyorlanish uchun talabalar qo'shimcha ilmiy adabiyotlarni o'qiydilar va bu ham o'z o'rnida mazkur fanni yanada chuqur egallash uchun yordam beradi. IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Mazkur mavzu yuzasidan ma'ruzalar matni, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ilmiy maqolalarni o'qishi lozim; 2. Fan masalalari bo'yicha ilmiy va o'quv adabiyotlarini o'rganish; 3. Mazkur fanga oid bibliografiya tuzish;
--	---

	4. Internetdan yangi materiallar qidirish 5. Olgan bilimlaridan o'z ilmiy –tadqiqot ishida foydalanish. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari 6. Yaponiyaning yangi tarixi bilan bog'liq mavzularni qaytarishi lozim; 7. Yapon va G'arbiy, Xitoy tillarining o'zaro ta'sir bosqichlarini bilishlari lozim. 8. Yapon tili vaziyati tarixi. 9. Yapon adabiyoti va yaponlarning madaniyati. 10. Tilning rivojlanishi va til tizimiga boshqa tillarning ta'siri masalasi. 11. Yapon tilida "gayraygo" o'zlashtirilgan so'zlarni moslashtirish muammolari. 12. Yapon tili leksikasini shakllantirishda sotsiolingvistik muammolar. 13. Yaponiyaning 80-90 yillar siyosatining lingvistik oqibatlari. 14. Yapon tiliga o'zlashtirish jarayonida G'arbiy Yevropa madaniyatining ta'siri. 15. Yapon tili tadqiqotchilari asarlarida yevropeizmlar. 16. Zamonaviy yapon tili yozuvi: ierogliflar va kana. 17. Yaponiya jamiyatida hurmat shakllarining o'zgarishi va qo'llanilishi. 18. Yaponiyaning zamonaviy va o'rta asr til vaziyatini taqqoslash 19. O'zbekistondagi zamonaviy va o'rta asr til vaziyatini taqqoslash 20. Til sotsial ko'rsatgich va factor sifatida 21. Shaxsning muloqot xulq atvorining ijtimoiy aspektlarining taxlili 22. Zamonaviy Yaponiyada shevalar 23. Ierogliflarni o'rganish usul va metodikasi haqida 24. Yapon tili muloqot etiketi 25. Xushmuomilalik shakllarining xususiyatlari va farqli tomonlari 26. Hurmat shakllari avval va hozir
3.	V.Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida magistr: "O'rganilayotgan mamlakatda til vaziyati va siyosati (yapon mamlakatlari)" fanini o'zlashtirish jarayonida magistr: – o'rganilayotgan mamlakatdagi sotsiolingvistik vaziyat; – o'rganilayotgan mamlakatning etnik tarkibi va ularning tili; – til vaziyati tushunchasi; – til vaziyati turlari va ularning farqlari; – tili o'qitilayotgan mamlakatda etnolingvistik vaziyat;

	- "til vaziyati" tushunchasi haqida, til vaziyati turlari va ularning farqlari haqida, til vaziyatining o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar – <u>standart (davlat) va nostandart (nodavlat) tillar ijtimoiy xizmat doirasi;</u> – bilingvizm va polilingvizm; – davlat tili tushunchasi, ya'ni o'rganilayotgan mamlakatda olib borilayotgan til siyosati; – <u>sotsium (jamoat a'zolari)ning davlat tiliga munosabati;</u> – jamiyatda til vaziyatini xarakterlovchi omillar <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi;</i> – o'rganilayotgan mamlakatda til vaziyatini me'yorga solishda til akademiyalarining o'rni; – savodsizlik darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda davlat tomonidan o'tkazilayotgan til bilan bog'liq ta'lim tizimidagi islohotlar; – oav va televideniening mamlakatdagi til vaziyatiga ta'siri; – xalqaro mehnat taqsimotida sharq mamlakatlarining roli va o'rganilayotgan mamlakatdagi til vaziyatiga ularning ta'sirini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi;</i> – til vaziyatining rivojlanish tendensiyalarini; – til vaziyatining rivojlanish omillari va tarixiy-madaniy sabablarini; – o'rganilayotgan mamlakatning lingvo geografik va lingvo areal tavsifini; – o'rganilayotgan mamlakat adabiy tilining maishiy-so'zlashuv tili va dialektlardan farqini; – tilning lug'at tarkibini to'ldirishda qatnashadigan so'z yasovchi usullarini; – o'qitilayotgan til lug'at boyligining o'sishida turli ilmiy tashkilotlarning o'rnini o'rganilayotgan mamlakatdagi til vaziyati bo'yicha ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va tizimlashtirish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;</i> – o'rganilayotgan tilni isloh qilish yo'lida olib borilgan harakatlar, ularning faoliyatiga umumiy baho berish; – til vaziyatining o'zgarishi omillarini o'rganishda ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanish – globallashuv sharoitida o'rganilayotgan sharq tilining umumiy holati bo'yicha kechayotgan o'zgarishlarni tushuna olish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak;</i>
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: "O'rganilayotgan mamlakatda til vaziyati va siyosati (Yaponiya mamlakati)" fanini o'zlashtirishda ta'limning innovasion usullaridan foydalanishi, yangi